

เอกสารวิชาการ (Concept Paper) กิจกรรมถอดบทเรียน

เรื่อง การจัดทำระบบเฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ
ที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้าระวัง ตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติ
มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศ
หรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565

จัดทำโดย กลุ่ม 2 กาสะลอง

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 19
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม ประจำปี พ.ศ. 2567

J-SOCSAC

JSOC FOR SOCIETY AWARENESS CONTROL

APPLICATION เพื่อระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ

★ 1,844 ★

ผู้ที่เข้าสู่มารการ ตาม ม.22 แห่ง พ.ร.บ. JSOC

1,798

46

84.51 % ของจำนวนทั้งหมดที่อัยการเสนอ

46.32 % ของจำนวนทั้งหมดที่คณะกรรมการมีมติให้เสนออัยการ

35.50 % ของจำนวนทั้งหมดที่กรมราชทัณฑ์เสนอเข้าคณะกรรมการฯ

World Justice Project

RULE OF LAW INDEX

ปัจจัย 6 การบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement)

ปัจจัยย่อย 6.1 มีการบังคับใช้กฎระเบียบอย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพปัญหา

การบังคับใช้ตาม พ.ร.บ. JSOC

คน

- เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน มีจำนวนไม่เพียงพอ
- เจ้าหน้าที่ขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.

ระบบ

- ขาดการบูรณาการการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ไม่มีระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการเฝ้าระวัง ติดตาม ประเมินผล นักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ

ระเบียบ/ข้อกฎหมาย

- อนุบัญญัติรองรับการปฏิบัติงานยังมีไม่ครบถ้วน
- ขาดความชัดเจนของการปฏิบัติตามกฎหมาย

ความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
“การนำเทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งการบูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้อกฎหมาย”

FEATURES

- ✓ ลงทะเบียนยืนยันตัวตนด้วยระบบ face & fingerprint recognition (เชื่อมต่อผ่าน ThalD app มท.)
- ✓ ประวัติการกระทำผิดที่ผ่านมา (เชื่อมต่อระบบ CRIMES สตช.)
- ✓ ประเภทของมาตรการที่ศาลสั่ง ตาม ม. 22 (เชื่อมต่อระบบ DXC ยธ.)

- ✓ ระบบแจ้งเตือนวันรายงานตัวล่วงหน้า
- ✓ บัดหมายการรายงานตัวแบบ VDO call และ online check-in
- ✓ ระบบ GPS ติดตามตำแหน่ง
- ✓ ระบบ chatbot สอบถามข้อมูลบริการตลอด 24 ชั่วโมง
- ✓ ระบบยื่นคำร้องขอออกนอกพื้นที่เฝ้าระวัง

- ✓ แสดงใบรับรองประวัติการรักษารักษา
- ✓ ประวัติการรายงานตัวย้อนหลัง
- ✓ รายงานสถิติ
- ✓ สถานะข้อมูลของจน
- ✓ Rewards

J-SOCSAC APP

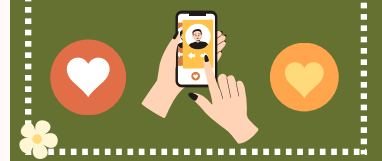
BENEFITS

- ➔ แสดงข้อมูลพื้นที่การรายงานตัวผู้ถูกเฝ้าระวัง (heat map)
- ➔ ลดจำนวนเจ้าหน้าที่ในการเฝ้าระวังและติดตาม (ลดระยะเวลา & ขั้นตอน)
- ➔ ลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายของหน่วยงาน
- ➔ เฝ้าระวังและติดตามผู้ถูกเฝ้าระวังได้อย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง
- ➔ ลดการตีตรา และข้อกีดขวางในประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

- ➔ ผู้ถูกเฝ้าระวัง สามารถรายงานตัวได้ ณ สถานที่ตั้ง สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงง่าย
- ➔ แสดงข้อมูลเชิงสถิติต่างๆ และสามารถส่งออกเป็นรายงานสรุปผลให้ผู้บริหารทราบแบบ real time
- ➔ มีระบบ rewards เป็นแรงจูงใจให้ผู้ถูกเฝ้าระวังปฏิบัติตามเงื่อนไขได้อย่างครบถ้วนตามเกณฑ์
- ➔ สามารถบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ➔ ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม
- ➔ ปัญหาอาชญากรรมลดลง สังคมสงบสุข และประเทศชาติมั่นคง

INNOVATION

Smartphone with biometrics security monitoring system

นวัตกรรมเพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานในการเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำผิด ตาม พ.ร.บ. JSOC

หน่วยงานรับผิดชอบ

ศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน (ศูนย์ JSOC)
กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม

**การจัดทำระบบเฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ ที่กำหนดให้ใช้มาตรการ
เฝ้าระวัง ตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิด
เกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565**

ยธก. 19 กลุ่ม 2 กาสะลอง

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์คดีอาชญากรรมในประเทศไทยที่ทวีความรุนแรง และเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้กระทำความผิดอาญาบางประเภทที่เกี่ยวข้องกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง เช่น การฆาตกรรม การข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำความผิดทางเพศกับเด็ก การทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย การทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้รับอันตรายสาหัส รวมทั้งการนำตัวบุคคลไปเรียกค่าไถ่ เมื่อได้รับการถูกจำคุกจนพ้นกำหนดโทษและได้รับการปล่อยตัวสู่สังคมแล้ว ถึงแม้ว่าจะมีการติดตามจากเจ้าพนักงานปกครองหรือตำรวจบ้างแต่ไม่มีสภาพบังคับเป็นกฎหมายและไม่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ส่วนหนึ่งยังมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดในรูปแบบเดียวกันหรือรูปแบบใกล้เคียงกันซ้ำอีก

กระทรวงยุติธรรม จึงได้ออกกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นมา คือ “พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือ ที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565” หรือ พ.ร.บ. JSOC ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันสังคมและผู้เสียหายจากการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีกและเพื่อส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด รวมถึงการเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญ โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องคำสั่งตามกฎหมาย เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการป้องกันสังคม และการคุ้มครองสิทธิอย่างเหมาะสม โดยกำหนดให้มีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ และมาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษเพื่อป้องกันสังคมและผู้เสียหายจากการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นอีก และเพื่อส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องคำสั่งดังกล่าวอย่างเหมาะสม ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2565 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 มกราคม 2566 เป็นต้นมา นอกจากนี้ ก่อนที่ พรบ.JSOC จะประกาศใช้ กระทรวงยุติธรรม ยังได้จัดตั้ง "ศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน" (Justice Safety Observation ad hoc Center : JSOC) หรือศูนย์ JSOC ขึ้น เพื่อเฝ้าระวังผู้พ้นโทษที่มีโอกาสหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ โดยเฉพาะกลุ่มคดีปล้นฆ่า ข่มขืน ที่ผ่านการประเมินคัดกรองของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมแล้ว แต่กลับมาก่อเหตุอาชญากรรมซ้ำอีกจำนวนมาก โดยต่อมา เมื่อพรบ.JSOC ประกาศใช้ จึงได้ปรับมาเป็น "ศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน" ตามมาตรา ๒๒ ภายใต้การกำกับดูแลของกองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ

โดยผลการดำเนินการที่ผ่านมา พบว่ากรมราชทัณฑ์ได้ส่งข้อมูลผู้กระทำผิดตาม มาตรา 3 เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณากำหนดมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ จำนวน 5,195 ราย ซึ่งศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำผิดกลุ่มนี้เข้าสู่มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ ตามมาตรา 22 จำนวน 1,844 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 24 กรกฎาคม 2567) ซึ่งจำนวนพนักงานคุมประพฤติทั่วประเทศที่มีความชำนาญการในการดำเนินการ ตาม พ.ร.บ. JSOC มีไม่เพียงพอ ประกอบกับศาลมีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในการเฝ้าระวัง เพียงร้อยละ

ละ 20.28 ของมาตรการที่สั่งทั้งหมด อีกทั้งยังไม่มีกระบวนการในการติดตาม และประเมินผลกับกลุ่มที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้าระวัง ส่งผลให้คณะกรรมการฯ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ไม่มีข้อมูลประกอบการพิจารณาลดหรือขยายระยะเวลา หรือยกเลิกมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ นอกจากนี้ การดำเนินการของศูนย์ JSOC ภายใต้การกำกับดูแลของกรมคุมประพฤติ ยังขาดเทคโนโลยี และเครื่องมือในการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

2. ความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบัน กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ให้ความสำคัญกับการพัฒนากฎหมายให้มีความทันสมัย มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ในสังคม มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยี และข้อมูลต่างๆ เป็นเครื่องมือ รวมถึงมาตรการในการส่งเสริม สนับสนุน และเพิ่มประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนผ่านตัวบทกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เกิดความมั่นคงในสังคม และประชาชนได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียม การกำหนดให้มีการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งการบูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้อกฎหมายไว้ในกฎหมาย กฎระเบียบ นโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติให้ประชาชนสามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน ระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐ ที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ตามแผนย่อย “การพัฒนากระบวนการยุติธรรม” เพื่อให้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทัวถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือก ตามแนวทางการพัฒนาที่ 4 การส่งเสริมพัฒนาระบบการสืบเสาะและการสอดส่องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเสริมสร้างความโปร่งใสและพลวัตของกระบวนการยุติธรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ในการเป็นช่องทาง ให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมตลอดจนกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และ ไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

นโยบายการบริหารราชการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (พันทรรวงเอก ทวี สอดส่อง) โดยมุ่งเน้นการบริหารและขับเคลื่อนกระทรวงยุติธรรมเข้าสู่ยุค “ความยุติธรรมสำหรับทุกคน หรือความยุติธรรมนำประเทศ” ผ่านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ตามนโยบายหลัก 5 ประการ ข้อที่ 5 ยึดคติพจน์ “กันไว้ดีกว่าแก้” เนื่องจากการป้องกันอาชญากรรมย่อมดีกว่าการลงโทษอาชญากร ดังนั้นการป้องกันอาชญากรรมจึงถือเป็นเป้าประสงค์สูงสุดของกระทรวงยุติธรรม รวมถึงบุคคลในกระบวนการยุติธรรม บทบาทของกระทรวงยุติธรรมต้อง

ก้าวล้ำทันสมัยไปกว่าอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ไม่ใช่เดินตามหลังอาชญากรรม เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่แค่เพียงการแก้ไขปัญหาระยะสั้น หรือปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น หากแต่เป็นการแก้ไขปัญหาระยะยาวที่สามารถรู้เท่าทันการกระทำความผิดประเภทต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหาขึ้นได้

กระทรวงยุติธรรม มีพันธกิจในการพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนเพื่อให้เข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม พัฒนาระบบงานยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามหลักสากล พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารความยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายให้มีธรรมาภิบาล และพัฒนาระบบป้องกันอาชญากรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยในสังคม โดยกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารงานด้านการอำนวยความยุติธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ มุ่งเน้นให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงการให้บริการในกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมพิเศษ เน้นการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อเร่งรัดการดำเนินคดีทุกขั้นตอนให้รวดเร็วเกิดความเป็นธรรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพ

จากความสำเร็จตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนากฎหมาย การบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมาย รวมทั้งการบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา/จำเลยระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล มีบทบาทและความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างมาก เพื่อให้นำมาซึ่งหลักประกันความยุติธรรม การลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำและการก่ออาชญากรรมในสังคม พิทักษ์ ปกป้องสิทธิ และคุ้มครองประชาชนในสังคมให้อยู่อย่างผาสุก และร่มเย็น

3. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

3.1 เพื่อศึกษา และวิเคราะห์สภาพปัญหาสาเหตุ ที่เป็นข้อจำกัดในการดำเนินงานปัจจุบันตามมาตรการเฝ้าระวังตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565

3.2 เพื่อให้ข้อเสนอแนะการพัฒนา หรือยกระดับนวัตกรรม เทคโนโลยีที่สามารถสนับสนุนต่อการดำเนินงานเฝ้าระวัง ติดตาม ประเมินผลนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3 เพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินงานที่เสริมศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรการเฝ้าระวัง ตามมาตรา 22 อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษานี้ คณะผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากกฎหมาย ระเบียบ เอกสาร และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

4.1 การกระทำผิดซ้ำ (recidivism หรือ reoffending)

การกระทำผิดซ้ำ นับเป็นเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไปในการนำมาประเมินความสำเร็จในงาน การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในเรือนจำ สถานควบคุมตัว หรือผ่านมาตรการปฏิบัติในชุมชนไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน หรือผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือเป็นการประเมินว่า ผู้ผ่านการปฏิบัติ ในมาตรการดังกล่าวสามารถกลับสู่สังคม ปรับตัวเข้ากับกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขของสังคมได้โดยไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก¹

ในระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ Recidivism Statistics Database (RecStats) กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม หมายถึง ผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยตัวออกจากเรือนจำไปแล้วทั้งกรณีพ้นโทษแบบมีเงื่อนไขและไม่มีเงื่อนไขในช่วงปีงบประมาณหนึ่งๆ แล้วหวนกลับมากระทำผิดซ้ำโดยถูกส่งตัวเข้าสู่เรือนจำอีกครั้ง ทั้งในกรณีผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และผู้ต้องขัง ภายในระยะเวลาช่วงหนึ่งที่กำหนดไว้หลังการปล่อยตัวดังกล่าว

ปัจจุบัน ปัญหาอาชญากรรมในประเทศไทย มีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้น มีหลายเหตุการณ์คดี อุกฉกรรจ์ที่เป็นชาวสะเทือนขวัญชุมชน และสังคมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว หรือผู้ที่พ้นโทษจากเรือนจำ สร้างความหวาดกลัว และตื่นตระหนกให้กับประชาชนในสังคมเป็นอย่างมาก โดยคดีที่ ประชาชนให้ความสนใจที่ผ่านมา เช่น คดีสังหารโหดนักร้องและหมอนวดของนายสมคิด พุ่มพวง (ฆาตกรต่อเนื่อง), คดีฆาตกรรมของไอซ์หีบเหล็ก (ฆาตกรต่อเนื่อง), คดีฆ่าข่มขืนเด็กหญิงอายุ 13 ปีบนรถไฟของนายวันชัย แสงขาว และคดีฆ่าข่มขืนสาวเชลล์ขายรถยนต์ของนายณัฐพล ผันผดุงทรัพย์ เป็นต้น

จากสถิติของกรมราชทัณฑ์² (ข้อมูล ณ วันที่ 10 สิงหาคม 2567) พบว่า 5 อันดับประเภทคดีที่มีอัตราการ การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ 2567 ได้แก่ อันดับที่ 1 ความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดร้อยละ 64.78 อันดับที่ 2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ร้อยละ 14.13 อันดับที่ 3 ความผิดอื่นๆ ร้อยละ 9.77 อันดับที่ 4 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ร้อยละ 6.37 อันดับที่ 5 ความผิดเกี่ยวกับเพศ ร้อยละ 2.27 จากสถิติดังกล่าว พบว่า ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับเพศ มีอัตราการกระทำผิดซ้ำ รวมกัน ร้อยละ 8.64 ซึ่งเป็นตัวเลขสถิติที่ค่อนข้างสูง หากเมื่อเกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้น อาจส่งผลกระทบและ สร้างความเสียหายให้กับชุมชน และสังคมเป็นอย่างมาก

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กระทรวงยุติธรรม ได้จัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของ ประชาชน (Safety Observation Ad hoc Center, Ministry of Justice) หรือศูนย์ JSOC ขึ้น ภายในความ รับผิดชอบของกรมคุมประพฤติ เพื่อเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมที่มีความรุนแรง และสร้างความปลอดภัยให้กับ ประชาชน โดยศูนย์ JSOC มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มผู้พ้นโทษที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่ เคยกระทำผิดในคดีที่มีความรุนแรงต่อเพศ ร่างกายและชีวิตที่มีพฤติการณ์คดีที่มีลักษณะรุนแรงหรือสะเทือนขวัญ แก่ประชาชนใน 7 ฐานความผิด ได้แก่ 1) ฆ่าหรือข่มขืนเด็ก 2) ฆ่าข่มขืน 3) ฆาตกรต่อเนื่อง 4) ฆาตกรโรคจิต 5) สังหารหมู่ 6) ชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์โดยการฆ่า และ 7) นักค้ายาเสพติดรายสำคัญ ซึ่งเมื่อผู้ต้องขังกลุ่มนี้พ้นโทษ จากเรือนจำ และกลับสู่ชุมชนจะมีระบบการเฝ้าระวังการกระทำผิดซ้ำที่มีประสิทธิภาพโดยการเฝ้าระวังติดตาม พฤติกรรมของผู้กระทำผิดที่มีลักษณะพิเศษดังกล่าวหลังจากพ้นโทษจากเรือนจำ มิให้ผู้กระทำผิดหวนกลับไป กระทำผิดซ้ำ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประเทศมีความสงบสุข ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำ ประกอบด้วยปัจจัยหลายด้าน^{3,4} ดังนี้

1. ด้านครอบครัว

- ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวไม่ดี
- ขาดการขัดเกลาและขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว
- อาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีภาระต้องเลี้ยงดูผู้อื่น ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป

2. ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม

- คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรง
- การพักอาศัยในบ้านเช่า/แฟลต ที่เป็นแหล่งรวมอาชญากรรม
- การไม่ได้รับความไว้วางใจจากสังคม/ สภาพแวดล้อมเป็นชุมชนเมืองต่างคนต่างอยู่ สังคมไม่ยอมรับและบีบบังคับผู้พ้นโทษ หรือผู้ถูกคุมประพฤติ ทำให้กลับไปคบหาสมาคมกับพวกเดียวกันและกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

3. ด้านเศรษฐกิจ

- การไม่มีงานทำ และปัญหาด้านการเงิน
- มีรายได้ต่ำกว่ารายจ่าย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำ/ ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย (ต่ำกว่า 10,000 บาท)
- มีฐานะครอบครัวยากจน มีภาวะหนี้สิน
- ผลตอบแทนที่ได้รับคุ้มค่างับความเสี่ยงที่กระทำผิด
- ความรักสบายๆ หาเงินง่าย และไม่ต้องทำงานเหนื่อย

4. ด้านกฎหมาย

- มีความรู้ด้านการรับโทษตามกฎหมายน้อย
- ขาดความรู้เกี่ยวกับการกระทำผิดตามกฎหมาย
- มาตรการการบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม

5. ด้านสภาพจิต

- เป็นผู้ป่วยจิตเวช
- เป็นโรคอารมณ์แปรปรวน
- เป็นโรคทางสมองและระบบประสาท
- ขาดความรู้เกี่ยวกับโรค
- ขาดความตระหนักในการรับประทานยา
- ขาดแรงจูงใจในการรักษา ไม่ให้ความร่วมมือในการรักษา

4.2 พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565

เมื่อศูนย์ JSOC ดำเนินการมาได้ระยะหนึ่ง พบว่า มีผู้กระทำความผิดจำนวนหนึ่ง มีความเสี่ยงที่จะไปกระทำความผิดออกนอกวงจรที่ใช้ความรุนแรงซ้ำในรูปแบบเดียวกันหรือรูปแบบใกล้เคียงกัน และถึงแม้จะมีมาตรการเพื่อเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพเพียงใด มีการติดตามจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หากไม่มี

กฎหมายที่ระบุหน้าที่และอำนาจของหน่วยงานผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการในเรื่องนี้เอาไว้ก็ถือเป็นเรื่องที่ยากที่จะสร้างความปลอดภัยให้สังคมได้อย่างแท้จริง

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและเหตุความสำคัญที่จะต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะเพื่อรองรับมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดอุกฉกรรจ์ที่ใช้ความรุนแรง ในการแก้ไขปัญหาคือการก่ออาชญากรรมสะเทือนขวัญหรือการกระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์และลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ เพื่อป้องกันสังคมและผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอุกฉกรรจ์ที่อาจเกิดขึ้นอีกและเพื่อส่งเสริมการ แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอุกฉกรรจ์ที่ใช้ความรุนแรงโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องคำสั่งดังกล่าวอย่างเหมาะสม รวมทั้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านพัฒนาพฤตินิสัยและบริหารความยุติธรรม ซึ่งถือว่าเป็นความท้าทายของกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำไปจนถึง ปลายน้ำ ทั้งในด้านการดำเนินคดีการพิจารณาตัดสินคดีการบังคับโทษ การบำบัดฟื้นฟูและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง รวมถึงการติดตามสอดส่องและการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ ซึ่งเกี่ยวข้องกับส่วนราชการในกระบวนการยุติธรรมทุกภาคส่วน ดังนั้น หากทรงพระราชบัญญัติฉบับนี้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา และมีผลให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายก็จะทำให้เกิดการพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรม และพัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดซึ่งสังคมก็จะมี ความสงบเรียบร้อย ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2564 กระทรวงยุติธรรม โดยความรับผิดชอบของสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้ทำการศึกษาและยกร่างพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดอุกฉกรรจ์ที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ขึ้น พร้อมทั้งจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม องค์กรอิสระ นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป จนกระทั่งเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565 เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่ พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 หรือ พ.ร.บ. JSOC มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2566 โดยกฎหมายใหม่นี้ถือเป็นการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัยตามหลักสากล โดยการกำหนดให้มีมาตรการพิเศษทางกฎหมายและทางปฏิบัติ เพื่อแก้ไขฟื้นฟู ป้องกัน และเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะเทือนขวัญ สร้างความปลอดภัยให้สังคม รวมถึงแก้ไขปัญหาและลดการกลับมากระทำความผิดซ้ำ⁵ โดยสรุปภาพรวมของกฎหมาย ได้ดังนี้

1) พระราชบัญญัตินี้ มี 43 มาตรา แบ่งเป็น 7 หมวด และ 1 บทเฉพาะกาล ได้แก่ หมวดคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ หมวด 2 คณะกรรมการพิจารณากำหนดมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ หมวด 3 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด หมวด 4 มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ หมวด 5 มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ หมวด 6 การคุมขังฉุกเฉิน หมวด 7 การอุทธรณ์ และบทเฉพาะกาล

2) กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดในคดี ฆาตกรรม การข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำความผิดทางเพศกับเด็ก การทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย การทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้รับอันตรายสาหัส รวมทั้งการนำตัวบุคคลไปเรียกค่าไถ่ (ผู้กระทำความผิด 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) เพศ (2) ชีวิตและร่างกาย และ (3) เรียกค่าไถ่ ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา จำนวน 12 มาตรา)

3) เน้นการใช้มาตรการที่เหมาะสมกับการแก้ไขฟื้นฟู/รักษา ผู้กระทำความผิด มากกว่าการลงโทษ มี 4 มาตรการ ได้แก่ (1) มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด รวมถึงมาตรการทางการแพทย์ (2) มาตรการเฝ้าระวัง นักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ (3) มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ และ (4) การคุมขังฉุกเฉิน

4) ระยะเวลาในการใช้มาตรการ ได้แก่ (1) มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และมาตรการทางการแพทย์ ใช้ระหว่างรับโทษในเรือนจำ (นักโทษเด็ดขาด) (2) มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ 10 ปี เช่น ห้ามเข้าเขตกำหนด การติดกำไลอีเอ็ม ให้เข้ารับการรักษาต่อเนื่อง รวมถึงมีอาสาสมัครคุมประพฤติช่วยติดตาม หากผู้ถูกเฝ้าระวัง มีพฤติกรรมเสี่ยง ก็จะถูกควบคุมตัวทันที เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุร้ายแรง (๓) มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ 3 ปี และ (4) การคุมขังฉุกเฉิน 7 วัน ซึ่งทุกมาตรการรวมกันต้องไม่เกิน 10 ปี

5) การนำมาตรการมาใช้บังคับ อาจมีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบจะต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เท่าที่จำเป็น รัดกุม และเป็นธรรม ประการสำคัญจะต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนหรือความสมดุลระหว่างการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดกับความปลอดภัยของสังคมด้วย

โดยสาระสำคัญของกฎหมาย หมวด 4 มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ การมีคำสั่งกำหนดมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษของศาล เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่านักโทษเด็ดขาดซึ่งศาลมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 จะกระทำความผิดซ้ำภายหลังพ้นโทษ และศาลอาจมีคำสั่งกำหนดมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษมาตรการเดียวหรือหลายมาตรการตามที่พนักงานอัยการร้องขอ พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาการเฝ้าระวังในแต่ละมาตรการได้ตามที่เห็นสมควรแต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันพ้นโทษ ทั้งนี้คำว่า “การกระทำความผิดซ้ำ” หมายถึง การกระทำความผิดซ้ำในความผิดตามมาตราหนึ่งมาตราใดที่ระบุไว้ในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ (มาตรา 22 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม)

ทั้งนี้ การกำหนดมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ จำนวน 13 มาตรการ⁶ ได้แก่

- (1) ห้ามเข้าใกล้ผู้เสียหายจากการกระทำความผิด
- (2) ห้ามทำกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด
- (3) ห้ามเข้าเขตกำหนด
- (4) ห้ามออกนอกประเทศเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล
- (5) ห้ามก่อให้เกิดอันตรายต่อละแวกชุมชนที่ตนพักอาศัย
- (6) ให้พักอาศัยในสถานที่ที่กำหนด
- (7) ให้พักอาศัยในสถานบำบัดที่กำหนดหรือให้ไปอยู่ภายใต้การดูแลในสถานบำบัดภายใต้การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งได้รับการรับรองโดยกระทรวงสาธารณสุขตามที่ศาลเห็นสมควร
- (8) ให้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานหรือผู้ดูแลสถานที่พักอาศัยหรือสถานบำบัด
- (9) ให้มารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือได้รับการเยี่ยมจากพนักงานคุมประพฤติหรืออาสาสมัครคุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่อื่นตามระยะเวลาที่กำหนด
- (10) ให้ใช้มาตรการทางการแพทย์ หรือมาพบหรือรับการตรวจรักษาจากแพทย์หรือบุคคลอื่นใด ตามที่ศาลหรือพนักงานคุมประพฤติกำหนด

- (11) ให้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขหรือเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ศาลหรือพนักงานคุมประพฤติกำหนด
- (12) ให้แจ้งพนักงานคุมประพฤติทราบถึงการเปลี่ยนสถานที่ทำงานหรือการเปลี่ยนงาน
- (13) ให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในการเฝ้าระวัง

4.3 ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (crime triangle theory)

เป็นทฤษฎีที่คิดค้นขึ้นในปี ค.ศ.1979 โดยนักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน Lawrence Cohen และ Marcus Felson ภายใต้แนวคิดทฤษฎีหลักอาชญาวิทยาสิ่งแวดล้อม (Environmental Criminology) - ทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory) ซึ่งกล่าวไว้ว่า อาชญากรรม จะเกิดขึ้นเมื่อคนร้าย และเหยื่อ อยู่ในสถานที่ และเวลาที่เหมาะสม โดยไม่มีผู้พิทักษ์ ผู้ดูแล หรือผู้คุ้มครอง⁷ โดยทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม ได้อธิบายถึงสาเหตุหรือองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ผู้กระทำความผิดหรือคนร้าย 2) เหยื่อหรือเป้าหมาย และ 3) โอกาส เมื่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน จะทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้นได้

แนวคิดในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม หรือการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม สามารถกระทำได้โดยการทำให้สามเหลี่ยมอาชญากรรมไม่ครบองค์ประกอบ เพื่อป้องกันไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้น⁸ ซึ่งอาจทำได้ดังนี้

1) **ด้านผู้กระทำความผิดหรือคนร้าย (Offender)** โดยการลดหรือควบคุมจำนวนผู้กระทำความผิดหรือคนร้ายในพื้นที่ ด้วยการสร้างความเกรงกลัวต่อกระบวนการทางกฎหมาย และสร้างความตระหนักรู้ และการรู้สำนึกในการกระทำผิดให้กับคนร้าย

2) **ด้านเหยื่อ (Victim)/เป้าหมาย (Target)** โดยการสร้างวิธีการป้องกันภัยให้กับตนเองและชุมชน ผู้เสียหาย หรือเหยื่อ หรือประชาชนทั่วไป ต้องรู้จักการป้องกันตนเอง ครอบครัว และชุมชนหรือสังคม

3) **ด้านโอกาส (Opportunity)** โดยการตัดช่องโอกาสในการก่อเหตุของคนร้าย ไม่ว่าจะเป็นเวลา หรือสถานที่ ด้วยมาตรการ เช่น สัญญาณเตือนภัย ไฟส่องสว่าง กล้องวงจรปิด (CCTV) เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างความอบอุ่นใจให้กับคนในชุมชนและสังคม

โดยงานวิจัยที่ผ่านมา อาชญากรรมทางเพศเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรง ซึ่งควรมีแนวทางการป้องกันอาชญากรรมทางเพศตามทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรมที่สำคัญ 3 ส่วน⁹ คือ

1) ปัจจัยความเสี่ยงด้านผู้กระทำความผิด ได้แก่ สถาบันทางสังคมควรอบรมสั่งสอนขัดเกลาให้บุคคลเป็นคนดี มีความประพฤติเหมาะสม สื่อมวลชนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการนำเสนอสื่อต่างๆ การควบคุมสื่อ การมีมาตรการหรือกฎหมายควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม

2) ปัจจัยความเสี่ยงด้านเหยื่อ ได้แก่ หน่วยงานต่างๆ ต้องร่วมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ไม่ให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อ ประชาชนเองต้องเรียนรู้วิธีการป้องกันตนเอง จากอาชญากรรม การบรรจุความรู้เรื่องอาชญากรรมทางเพศในหลักสูตรการศึกษา และการกำหนดโครงการ กิจกรรมครอบคลุมการป้องกันแก้ไขปัจจัยเสี่ยงการเกิดอาชญากรรม

3) ปัจจัยความเสี่ยงด้านโอกาส ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ทักษะการป้องกันตนเอง สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมทางเพศ การมีมาตรการ นโยบายตรวจตราความปลอดภัยของพื้นที่ให้มากขึ้น การอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งบูรณาการการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วน 2) ส่วน และ 3) ส่วน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า พ.ร.บ. JSOC มีความสอดคล้องกับทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) กล่าวคือ มาตรการตามพระราชบัญญัติฯ มีวัตถุประสงค์ในการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม โดยการทำให้สามเหลี่ยมอาชญากรรมไม่ครบองค์ประกอบ ด้วยการเฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษของศาล ตามมาตรา 22

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของการบังคับใช้พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 และเป็นการป้องกันอาชญากรรมทางเพศตามทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ภาครัฐจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางการดำเนินงานมาตรการเฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษของศาล ตามมาตรา 22 ด้วยการนำประโยชน์จากเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้สนับสนุนกระบวนการยุติธรรม คณะผู้ศึกษาฯ จึงเห็นควรเสนอให้มี “การจัดทำระบบเฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ ที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565” ให้เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนในการติดตาม เฝ้าระวัง และประเมินพฤติกรรมของผู้ถูกเฝ้าระวัง สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพมาตรการเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำความผิดให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม และเกิดประโยชน์สูงสุดในการอำนวยความยุติธรรม และคุ้มครองสังคม

5. ระเบียบวิธีการศึกษา

ในการดำเนินการศึกษาเรื่อง “การเพิ่มประสิทธิภาพมาตรการเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565” โดยภาพรวมของการกำหนดระเบียบวิธีวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) ที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีดำเนินการศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 วิธี ดังนี้

5.1 วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หนังสือสั่งการ เอกสารตำรา งานวิจัย บทความทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565

ทั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้มีหนังสือสถาบันกิจการยุติธรรม ที่ ยธ 0903/1595 ลว.14 สิงหาคม 2567 ไปยังกรมคุมประพฤติ เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลประกอบการจัดทำข้อมูลดังกล่าว (ภาคผนวก)

5.2 วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์บุคลากรและเจ้าหน้าที่ จำนวน 4 ราย ที่เกี่ยวข้องและดำเนินการตาม พรบ. JSOC ที่ปฏิบัติหน้าที่เฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ ที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 ได้แก่

1) นายพีรพันธุ์ ญัฐวัตรจินดา ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดอ่างทอง (อดีตปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มอำนวยการเฝ้าระวังการกระทำความผิดกรณีพิเศษ กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ)

2) นางสาวสิริวิทย์ ดวงทิพย์ ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชัยนาท

3) นายวิทวัส เทพสุนทร พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ หัวหน้าฝ่ายยุทธศาสตร์ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดพะเยา

4) นางอัญชลี ต่ายชานา พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ รักษาการในตำแหน่ง พนักงานคุมประพฤติชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มอำนวยการเฝ้าระวังผู้กระทำความผิดกรณีพิเศษ กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ

6. บทวิเคราะห์

6.1 สาเหตุและผลกระทบของปัญหา

จากข้อมูลสถิติจำนวนผู้กระทำผิด ที่เข้าตาม พ.ร.บ. JSOC (ข้อมูล ณ วันที่ 24 กรกฎาคม 2567) กรมราชทัณฑ์ ได้ส่งรายงานจำแนกลักษณะนักโทษฯ จำนวน 5,195 ราย โดยในชั้นคณะกรรมการพิจารณากำหนดมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ โดยกรมคุมประพฤติเป็นฝ่ายเลขานุการ นำเข้าที่ประชุมแล้ว จำนวน 4,220 ราย ประกอบด้วย นักโทษชาย จำนวน 4,136 ราย และนักโทษหญิง จำนวน 84 ราย ซึ่งในที่ประชุมมีมติ ให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ จำนวน 3,981 ราย และไม่ใช่มาตรการฯ จำนวน 239 ราย

ในชั้นอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลพิจารณาแล้ว จำนวน 2,254 ราย โดยเสนอให้ใช้มาตรการฯ จำนวน 2,182 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.80 ของจำนวนทั้งหมดที่อัยการพิจารณาแล้ว และเสนอไม่ใช่มาตรการฯ จำนวน 72 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.19 ของจำนวนทั้งหมดที่อัยการพิจารณาแล้ว และอีกจำนวน 1,727 ราย อยู่ระหว่างดำเนินการ

ในชั้นศาล มีคำสั่งให้ใช้มาตรการฯ จำนวน 1,844 ราย แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 1,798 ราย และเพศหญิง จำนวน 46 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.51 ของจำนวนทั้งหมดที่อัยการเสนอ คิดเป็นร้อยละ 46.32 ของจำนวนทั้งหมดที่คณะกรรมการฯ มีมติให้เสนออัยการ และร้อยละ 35.50 ของจำนวนทั้งหมดที่กรมราชทัณฑ์เสนอเข้าคณะกรรมการฯ

จากข้อมูลสรุปสถิติกรมคุมประพฤติ 13 มาตรการเฝ้าระวังฯ ที่ศาลมีคำสั่งให้ใช้ เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้

อันดับที่ 1 รายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ หรือได้รับการเยี่ยมจากพนักงานคุมประพฤติ หรืออาสาสมัครคุมประพฤติ หรือเจ้าหน้าที่อื่นตามระยะเวลาที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 79.72

อันดับที่ 2 ห้ามทำกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด คิดเป็นร้อยละ 69.23

อันดับที่ 3 ห้ามเข้าใกล้ผู้เสียหายจากการกระทำความผิด คิดเป็นร้อยละ 68.86

อันดับที่ 4 ให้แจ้งพนักงานคุมประพฤติทราบถึงการเปลี่ยนสถานที่ทำงานหรือการเปลี่ยนงาน คิดเป็นร้อยละ 67.24

อันดับที่ 5 ให้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขหรือเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ศาลหรือพนักงานคุมประพฤติกำหนด คิดเป็นร้อยละ 52.30

อันดับที่ 6 ให้พักอาศัยในสถานบำบัดที่กำหนดหรือให้อยู่ภายใต้การดูแลในสถานบำบัดภายใต้การดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งได้รับการรับรองโดยกระทรวงสาธารณสุขตามที่ศาลเห็นสมควร คิดเป็นร้อยละ 52.30

อันดับที่ 7 ให้ใช้มาตรการทางการแพทย์ หรือมาพบหรือมารับการตรวจรักษาจากแพทย์หรือบุคคลอื่นใดตามที่ศาลหรือพนักงานคุมประพฤติกำหนด คิดเป็นร้อยละ 42.88

อันดับที่ 8 ห้ามก่อให้เกิดอันตรายต่อละแวกชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ คิดเป็นร้อยละ 26.73

อันดับที่ 9 ห้ามเข้าเขตที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 20.93

อันดับที่ 10 ให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในการเฝ้าระวัง คิดเป็นร้อยละ 20.28

อันดับที่ 11 มี 2 มาตรการ คือ พักอาศัยในสถานบำบัดที่กำหนด และ ให้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานหรือผู้ดูแลสถานที่พักอาศัย หรือสถานบำบัด คิดเป็นร้อยละ 3.99

อันดับที่ 12 ห้ามออกนอกประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล คิดเป็นร้อยละ 2.51

ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เพื่อการปฏิบัติการกิจตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน หากแต่ยังขาดการเชื่อมโยงบูรณาการทั้งในการทำงานเชิงระบบ และการเข้าถึงข้อมูล การจัดให้มีระบบเฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ ที่ใช้มาตรการเฝ้าระวังตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565” จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่สามารถช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ การวิเคราะห์ และการประเมินแนวทางการคุมประพฤติของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบให้สามารถดำเนินงานได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว เท่าที่จำเป็น รัดกุม และเป็นธรรม ด้วยการพัฒนาแอปพลิเคชันที่เป็น portal กลาง ที่เชื่อมโยงกับระบบต่างๆ อาทิ ระบบที่สำคัญๆ ได้แก่

ระบบพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (DOPA-Digital ID)¹⁰

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้พัฒนาระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (DOPA-Digital ID) ผ่านแอปพลิเคชันชื่อ ThaiID เพื่ออำนวยความสะดวก และตอบสนองความต้องการของประชาชนในการติดต่อราชการ ร้องรับการให้บริการภาครัฐ โดย ThaiID (ไทยดี) ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการพิสูจน์และยืนยันตัวตน (Digital ID) รวมถึงการเปรียบเทียบภาพใบหน้า (Face Verification System) ทางดิจิทัล เมื่อประชาชนเข้าไปใช้บริการจากทางภาครัฐหรือภาคเอกชนที่จำเป็นต้องมีการยืนยันตัวตน ก็สามารถเข้าสู่ระบบแอปพลิเคชัน ThaiID เพื่อยืนยันตัวตนได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องกรอกข้อมูลให้เสียเวลา เป็นการทำธุรกรรมผ่านช่องทางดิจิทัลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน ระบบบริการที่ยืนยันตัวตนด้วยแอปพลิเคชัน ThaiID มีหลากหลาย เช่น งานทะเบียนออนไลน์, ยื่นภาษีออนไลน์, ระบบ Health link, ระบบยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมออนไลน์, แอปพลิเคชัน เงินเด็ก, ระบบการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย, ระบบแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์, ระบบ DIP e-services, ระบบ SEIS, ระบบจองหมายเลขทะเบียนรถยนต์ผ่านอินเทอร์เน็ต, ระบบ LandsMaps, สมุดสุขภาพ, ระบบ Admission มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ระบบงานคดีปกครอง, ระบบสารสนเทศในการให้บริการประชาชน (Local Service), แอป

พลีเคชัน ทางรัฐ, ระบบกลางการให้บริการภาครัฐผ่านระบบ Online, แอปพลิเคชัน My GPF และ ระบบร้องทุกข์ ผู้บริโภค⁸

ระบบสารสนเทศข้อมูลอาชญากรรมสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (CRIMES)¹¹

ระบบ CRIMES ย่อมาจาก Criminal Record Information Management Enterprise System เป็นระบบที่ถูกพัฒนาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพให้กับสถานีตำรวจทั่วประเทศและหน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ซึ่งในปัจจุบันยังขาดการสนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการปฏิบัติหน้าที่โดยจะทำการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนของสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่บันทึกและจัดเก็บข้อมูล ที่จำเป็นสำหรับงานสืบสวนสอบสวนเพื่อให้หน่วยงานที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนสามารถบันทึก จัดเก็บและเรียกใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลกลางเดียวกันได้เสร็จสิ้น ณ หน่วยงานนั้นๆ และสามารถประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานอย่างรวดเร็ว ลดความซ้ำซ้อนของการนำเข้าและการจัดเก็บข้อมูล เป็นวิธีการลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานและรองรับการที่จะประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

โดยระบบ CRIMES รองรับข้อมูลหลากหลาย ประกอบด้วย ระบบบันทึกข้อมูล ในคดีอาญาทั่วไป คดีอุบัติเหตุจราจร เหตุทรัพย์หาย เหตุรกรหาย เหตุคนหายพลัดหลง เหตุคนตายไม่ทราบชื่อ แผนประทุษกรรม เหตุที่ต้องรายงาน, ระบบบันทึกและติดตามบุคคลพันโทษ, ระบบการออกคำขอหมายจับ ประกาศสืบจับ และถอนประกาศสืบจับ, ระบบการออกคำขอต่างๆ เช่น หมายจับ ผัดฟ้อง ผากชั่ง, ระบบบันทึกการปล่อยตัวชั่วคราวและการให้ประกันตัวระบบการขออายัดตัว และการรับรองการอายัดตัว, ระบบบันทึกผลการตรวจสอบประวัติ และระบบรับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Form)⁹

ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC)¹²

ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2550 โดยกระทรวงยุติธรรม เพื่อดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมและขยายพื้นที่ให้กับหน่วยงานที่มีความพร้อมและสามารถแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ เช่น ข้อมูลภาพรวมการกระทำผิดซ้ำ และข้อมูลสถิติด้านกระบวนการยุติธรรม เพื่อสามารถประเมินสถานการณ์ด้านอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม และนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ให้สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและมาตรการด้านการป้องกันและเฝ้าระวังอาชญากรรม นอกจากนี้แล้วยังใช้เป็นข้อมูลสำหรับการรายงานผลการดำเนินการสำรวจแนวโน้มอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหประชาชาติตามมาตรฐานสากล (United Nations Survey of Crime Trends and Operations of Criminal Justice Systems: UNCTS)

ปัจจุบัน มีหน่วยงานที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการ จำนวน 27 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สำนักงานอัยการสูงสุด, กรมการปกครอง, กรมคุมประพฤติ, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, กรมราชทัณฑ์, กรมการขนส่งทางบก, กรมสอบสวนคดีพิเศษ, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า, ศูนย์อำนวยการบริหาร

จังหวัดชายแดนภาคใต้, สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, สำนักงานกิจการยุติธรรม, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, กรมบังคับคดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, สำนักงาน ป.ป.ท., สำนักงานประกันสังคม, สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, หน่วยข่าวกรองทางทหาร, กรมประมง, สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, สำนักงานศาลยุติธรรม และธนาคารแห่งประเทศไทย

และจากผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของพนักงานคุมประพฤติในการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษที่ผ่านมา พบปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานที่พอสรุปได้ดังนี้

ด้านผู้ปฏิบัติงาน

- 1) พนักงานคุมประพฤติในพื้นที่ มีจำนวนไม่เพียงพอที่จะเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำผิดภายหลังพ้นโทษอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
- 2) พนักงานคุมประพฤติ ขาดความรู้ และความเข้าใจในการปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติในการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ
- 3) ด้วยหลักของการใช้มาตรการต้องคำนึงถึงหลักสิทธิและเสรีภาพประกอบการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (electronic monitoring device) จึงเป็นข้ออ้างที่นายฝ่ายผู้ถูกเฝ้าระวัง ใช้เป็นช่องทางในการร้องขอให้ศาลไม่พิจารณาออกคำสั่งในการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวติดตามตัวในระยะเวลาการถูกเฝ้าระวัง ทำให้พนักงานคุมประพฤติ ไม่มีเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่สามารถใช้ติดตามเฝ้าระวังผู้ถูกเฝ้าระวังได้แบบทันที และตลอดเวลา
- 4) ผู้ถูกเฝ้าระวังบางรายมีอาการทางจิต มาตรการเฝ้าระวังจึงเป็นไปด้วยความซับซ้อนและลำบากในการที่จะให้ผู้ถูกเฝ้าระวังต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องประสานครอบครัวหรือญาติใกล้ชิดในการช่วยเหลือ โดยเฉพาะกรณีที่ศาลจะใช้มาตรการทางการแพทย์ บำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดหรืออาการทางจิตควบคู่กันไประหว่างระยะเวลาเฝ้าระวังด้วย หากครอบครัวไม่สนใจหรือไม่มีความยินยอมบุคคลกลุ่มนี้ มีแนวโน้มสูงในการกระทำผิดเงื่อนไขการเฝ้าระวัง
- 5) ปัญหาผู้ถูกเฝ้าระวังกระทำผิดและขึ้นศาลในจังหวัดหนึ่ง ต่อมาต้องขังที่เรือนจำนั้นได้ระยะหนึ่งแล้วถ่ายโอนย้ายมาต้องขังเรือนจำอีกจังหวัดหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่พื้นที่ที่ก่อเหตุและได้รับการปล่อยตัว ผู้ถูกเฝ้าระวังจะโอนไปรายงานตัวที่จังหวัดภูมิลำเนา ทางกรมคุมประพฤติต้องส่งประเด็นไปจังหวัดนั้นๆ ซึ่งกรณีที่ผู้กระทำผิดผิดเงื่อนไขผู้ถูกเฝ้าระวัง ต้องเดินทางมายังศาล เพื่อต่อสู้ตามกระบวนการของศาลเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ ยิ่งหากผู้ถูกเฝ้าระวังผิดเงื่อนไขจำเป็นต้องมีการปรับมาตรการควบคุมตัวฉุกเฉินหรือมาตรการคุมขัง ต้องมีตัวผู้ถูกเฝ้าระวังมาขึ้นศาลจึงเป็นอุปสรรคในการติดตามตัวควบคุมตัวและส่งต่อข้อมูล เพื่อให้จังหวัดที่รับประเด็นแถลงต่อศาลเพื่อใช้มาตรการอื่นๆ
- 6) ผู้ถูกเฝ้าระวังหรือครอบครัวไม่เข้าใจและไม่ให้ความสำคัญต่อการใช้มาตรการเฝ้าระวังเพราะยังมีความคิดเดิมที่ว่า เมื่อได้รับการปล่อยตัว ครบกำหนดโทษไปแล้ว ทำไมถึงมีการใช้มาตรการเฝ้าระวัง ให้งานตัวให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว หรือให้เข้ารับการบำบัดรักษาและรายงานตัวอีก ทำให้เจ้าหน้าที่ทั้งราชทัณฑ์ และพนักงานคุมประพฤติ ต้องชี้แจงรายละเอียดให้ผู้ถูกเฝ้าระวังและครอบครัวเข้าใจในกระบวนการทางกฎหมายและการสร้างทัศนคติเชิงบวกให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจ

ด้านระบบการจัดการ

- 1) ยังไม่มีการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2565 ระหว่าง 6 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการบูรณาการความร่วมมือเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดที่เกี่ยวกับเพศ หรือที่ใช้ความรุนแรง
- 2) ยังไม่มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อตอบสนองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และความสะดวกของผู้ถูกเฝ้าระวังอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ
- 3) ศูนย์ JSOC ยังขาดเทคโนโลยี และเครื่องมือในการปฏิบัติงานในการติดตามอย่างเป็นรูปธรรม

ด้านระเบียบและข้อกฎหมาย

- 1) กฎหมายอนุบัญญัติเพื่อรองรับการปฏิบัติงานยังไม่ครบถ้วน เนื่องจากปัจจุบันพระราชบัญญัติดังกล่าว มีกฎหมายลำดับรอง จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่
 - กฎกระทรวงมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ และการคุมขังฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยกระทรวงยุติธรรม (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2566 เล่ม 140 ตอนที่ 5 ก)
 - ข้อบังคับของอัยการสูงสุด ว่าด้วยการใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ และการคุมขังฉุกเฉิน พ.ศ. 2565 ประกาศ ณ วันที่ 8 ธันวาคม 2565 โดยสำนักงานอัยการสูงสุด (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2565 เล่ม 139 ตอนที่ 77 ก)
 - ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2566 ประกาศ ณ วันที่ 19 มกราคม 2566 โดยศาลฎีกา (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2566)

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า ยังขาดกฎหมายลำดับรองอีก 1 ฉบับ ที่จะต้องออกตามหมวด 3 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำฯ ได้แก่ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการใช้มาตรการทางการแพทย์ โดยจะต้องออกเป็นกฎกระทรวง เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวครบถ้วนทั้งกระบวนการและเกิดประสิทธิภาพ

2) กฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ "พนักงานคุมประพฤติ" ตามกฎหมายว่าด้วยการคุมประพฤติเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามคำสั่งของศาล โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจ และการคุมความประพฤติตามกฎหมายว่าด้วยการคุมประพฤติดมาใช้บังคับ หากผู้ถูกเฝ้าระวังไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่กำหนดโดยคำสั่งศาล ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบถึงเหตุดังกล่าวและแก้ไข อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์การลงพื้นที่สืบเสาะ สอดส่อง และคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติจะเป็นกลุ่มแรกที่มีโอกาสจะพบผู้ถูกเฝ้าระวัง หรือผู้ถูกคุมความประพฤติกระทำความผิดซึ่งหน้า แต่ขาดอำนาจหน้าที่ในการจับกุม และอำนาจในการใช้กำลัง หรืออาวุธกับผู้ถูกเฝ้าระวังที่กำลังกระทำความผิดมีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิด หรือใช้ป้องกันตัวในกรณีพนักงานคุมประพฤติอาจจะถูกทำร้าย

แม้ว่า พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 มีผลบังคับใช้ไปแล้วเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2566 แต่ที่ผ่านมายังพบมีอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับคดีความผิดทางเพศและที่ใช้ความรุนแรง โดยเกิดจากผู้กระทำผิดที่พ้นโทษ และก่อเหตุซ้ำ ในชุมชนและสังคมอยู่อย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น คดีการเสียชีวิตของ น.ส.เด่นนภา คุณยศยิ่ง หรืออ้อม อายุ 36 ปี เซลล์บริษัทขายรถ ในจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2567 จากกระทำของผู้ก่อเหตุวัย 40 ปี จากการตรวจสอบประวัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจพบว่าชายผู้ก่อเหตุเคยมีประวัติเข้าคุกคดีข่มขืน ลักทรัพย์ คดียาเสพติด และเพิงพันคุกออกมา โดยประวัติของผู้ก่อเหตุ พบว่า วันที่ 10 เมษายน 2566 ผู้ก่อเหตุได้ก่อคดีใช้อาวุธจี้หญิงสาวอายุ 18 ปีจากร้านค้าไปข่มขืนและถ่ายคลิปแบล็กเมล์ ผู้เสียหายเข้าแจ้งความดำเนินคดีแล้ว ขณะที่ผู้ก่อเหตุอยู่ระหว่างประกันตัวออกมาสู้คดี ก็กลับมาก่อเหตุซ้ำกับ "น้องอ้อม" อีกครั้ง จากเหตุการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้ก่อเหตุไม่ได้มีความตระหนักรู้ในการกระทำความผิดต่อกฎหมาย ไม่มีความเกรงกลัวต่อโทษทางกฎหมาย อีกทั้งยังไม่ได้มีมาตรการในการเฝ้าระวังและควบคุมพฤติกรรมโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดซ้ำได้มากขึ้น

6.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาคดีที่มีในปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาในการติดตามเฝ้าระวังผู้ถูกเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ ทั้ง 13 มาตรการ ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 พบว่า การเชื่อมโยงข้อมูลผู้กระทำความผิดในฐานข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ และความขาดแคลนอัตรากำลังที่ใช้ในการติดตามกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานหลักที่ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว คือกระทรวงยุติธรรม โดยกรมราชทัณฑ์ และกรมคุมประพฤติ ได้ดำเนินการดังนี้

1. การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ การบูรณาการความร่วมมือเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำจากผู้กระทำความผิดคดีทางเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2565 เพื่อให้ทั้ง 6 หน่วยงานช่วยกันขับเคลื่อนและผลักดันการดำเนินงานตั้งแต่ระดับนโยบาย จนถึงระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนร่วมกันสร้างกลไกที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้กระทำความผิดตามมาตรา 3 แห่ง พระบัญญัติดังกล่าว ทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การพิพากษาออกคำสั่งให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษโดยสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งผ่านการพิจารณาและเสนอความเห็นโดยสำนักงานอัยการสูงสุด โดยก่อนจะได้รับการปล่อยตัวต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนาพฤตินิสัยด้วยโปรแกรมเฉพาะของกรมราชทัณฑ์ โดยได้รับการบำบัดรักษากรณีป่วยทางจิตเวชโดยหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข และร่วมบูรณาการการป้องกัน ปราบปราม และการเฝ้าระวังจากกรมคุมประพฤติ หน่วยงานฝ่ายปกครอง ของกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประกอบกับมีผู้แทนจากหน่วยงานข้างต้นร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ อย่างไรก็ตาม กลไกการดำเนินงานร่วมกันตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวยังต้องได้รับการผลักดันให้เห็นผล เป็นรูปธรรม และมีมาตรฐานต่อไป

2. กรมคุมประพฤติได้มีหนังสือแจ้งแนวทางการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติในการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ เป็นคู่มือการดำเนินการ ซึ่งมีแนวทางให้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมร่วมเฝ้าระวังผู้กระทำความผิด เช่น เมื่อสำนักงานคุมประพฤติ ได้รับรายชื่อผู้พ้นโทษ ให้มีหนังสือ

แจ้งตำรวจ และนายอำเภอท้องที่ หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พนักงานคุมประพฤติ จะเป็นผู้ปฏิบัติงานหลักที่ต้องเข้าไปดูแลกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เนื่องจากในรายที่ศาลยังไม่มีคำสั่งให้ใช้มาตรการหรือไม่ พนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่ต้องเข้าไปติดตามดูแลหรือให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือภายใน 15 วัน นับแต่ผู้พ้นโทษนั้นได้รับการปล่อยตัว

3. การมีอาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามเฝ้าระวัง โดยปัจจุบัน มีอาสาสมัครคุมประพฤติร่วมปฏิบัติงานกับกรมคุมประพฤติ จำนวน 21,272 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 13 สิงหาคม 2567) ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศไทย ซึ่งอาสาสมัครคุมประพฤติส่วนใหญ่มีความเสียสละมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานคุมประพฤติเป็นอย่างดี สามารถช่วยแบ่งเบาภาระงานของกรมคุมประพฤติได้มาก อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มความรู้ และทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ให้อาสาสมัครคุมประพฤติด้วย เพราะการลงพื้นที่ไปติดตามเฝ้าระวัง ในพื้นที่เสี่ยง และต้องพบกับผู้ถูกเฝ้าระวังที่ส่วนใหญ่มีโรคทางจิตเวช จึงมีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับอันตราย หากได้รับการส่งเสริมความรู้และทักษะในการจัดการผู้ป่วยทางจิตเวช หรือทักษะการเจรจาต่อรอง จะช่วยให้เกิดความปลอดภัย และเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

4. การใช้เครื่องมือในการเฝ้าระวังโดยคณะกรรมการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำจะเสนอให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring – EM) เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ถูกเฝ้าระวังตลอดเวลา เพื่อให้สามารถติดตามพฤติกรรม และป้องกันมิให้ผู้ถูกเฝ้าระวังกลับไปกระทำความผิดซ้ำได้อย่างทันทั่วทั้งที่เนื่องจากทราบพื้นที่ที่ผู้ถูกเฝ้าระวังอาศัยอยู่อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่แล้วข้อเสนอดังกล่าว จะได้รับการพิจารณาให้ใช้เป็นเวลา 1 ใน 3 ของระยะเวลาที่ถูกเฝ้าระวัง ซึ่งโดยเฉลี่ยศาลจะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังเป็นระยะเวลา 2 ปี และอาจไม่ถูกกำหนดให้ใช้ด้วยความตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชน

5. การนำคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด (กพยจ.) มาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานระดับจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายจะเป็นประธานในคณะกรรมการดังกล่าว ซึ่งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของจังหวัดนั้น ๆ จะต้องรายงานข้อมูลเพื่อให้คณะกรรมการรับทราบ โดยคณะกรรมการสามารถพิจารณาขอหมายให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมสนับสนุนการติดตามผู้พ้นโทษได้ ทั้งนี้ ในระบบของกระทรวงยุติธรรมมีศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่มีอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ สามารถเข้ามามีส่วนช่วยในการติดตามเฝ้าระวังดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ในระบบของกระทรวงยุติธรรมมีศูนย์ยุติธรรมชุมชน (ศยช.) ที่มีอยู่ในพื้นที่ส่วนภูมิภาค ซึ่งมีบทบาทในการติดตามผู้พ้นโทษอยู่แล้ว สามารถเข้ามามีส่วนช่วยในการติดตามเฝ้าระวังตาม พ.ร.บ.ดังกล่าวได้ แต่ยังไม่ได้ใช้กลไกดังกล่าวเท่าที่ควร

6.3 นวัตกรรมแก้ไขปัญหา

จากการวิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุและผลกระทบของการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 พบว่า มาตรการที่กำหนดให้ใช้เฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ จำนวน 13 มาตรการ นั้น ยังไม่สามารถดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม ประกอบกับจำนวนเจ้าหน้าที่คุมประพฤติที่มีอัตรากำลังเพียง 1,936 คน แต่มีหน้าที่โดยตรงในการสืบเสาะ สอดส่อง เฝ้าระวังผู้กระทำผิด ที่มีถึง 400,000 คดี ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยและไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่เฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษที่เข้าตามมาตรา 22

จำนวน 1,844 คน ทั่วประเทศ อีกทั้ง เจ้าหน้าที่ยังขาดความชัดเจน ขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจ ตามแนวทางปฏิบัติ และอนุบัญญัติรองรับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติฯ ยังไม่ครอบคลุม รวมทั้งการขาดการบูรณาการ การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และยังไม่มียุทธศาสตร์เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

จากผลการศึกษาการประเมินผลสัมฤทธิ์ พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 โดยรองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี¹³ จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานตาม พ.ร.บ. JSOC มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างกลไกการจำแนกผู้กระทำความผิด เพื่อคัดกรองผู้กระทำความผิดร้ายแรงที่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อสังคมออกจากผู้กระทำความผิดโดยทั่วไป การจำแนกผู้กระทำความผิดดังกล่าวก็เพื่อเข้าสู่กระบวนการบำบัดพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำความผิดร้ายแรงที่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อสังคมในลักษณะที่สอดคล้องกับภาวะและความต้องการส่วนบุคคล ด้วยการพัฒนาระบบและกระบวนการในการติดตามผู้กระทำความผิดร้ายแรงหลังพ้นโทษเพื่อให้การช่วยเหลือในการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีแบบปฏิบัติออกมารองรับการดำเนินการตาม พ.ร.บ. JSOC มีแต่แนวทางปฏิบัติที่กรมราชทัณฑ์ และกรมคุมประพฤติกำหนดขึ้นให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตาม พ.ร.บ. JSOC เท่านั้น และจากข้อสรุปของงานวิจัย ชี้ให้เห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำระบบและกลไกการดำเนินงาน เพื่อรองรับการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการตาม พ.ร.บ. JSOC และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้ และในการกำหนดมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำต่อไป

ในประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แบบ GPS tracking ติดตามตัวและเฝ้าระวังสำหรับผู้ได้รับทัณฑ์บน หรือผู้ถูกคุมประพฤติ เช่น กำไล EM ที่สวมข้อมือ หรือข้อเท้าแล้ว ได้มีการนำระบบเทคโนโลยีชนิด cellphones with biometric security systems ผ่านแอปพลิเคชัน Smart-LINK and Shadowtrack มาใช้แทนกำไล EM¹⁴ เพื่อลดข้อขัดแย้งเกี่ยวกับประเด็นการริดลอนสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ต้องคำสั่งศาลให้ใส่กำไล EM เพื่อเฝ้าระวัง ติดตามด้วย โดยแอปพลิเคชันติดตามตัวนี้ ช่วยให้ผู้ถูกเฝ้าระวัง และเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ สามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็ว มีระบบแจ้งเตือน ติดตามตำแหน่งที่ตั้ง รวมทั้งการยืนยันตัวตนด้วยข้อมูลไบโอเมตริก ผ่านใบหน้า ลายนิ้วมือ และเสียงได้ เป็นเครื่องมือที่สนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการเฝ้าระวังได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นเครื่องมือที่ผู้ถูกเฝ้าระวัง ใช้งานได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และรู้สึกสบายใจมากกว่ากำไล EM¹⁵

จากสภาพปัญหาของการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 และผลการศึกษาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับดังกล่าว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพมาตรการเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษ และสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการนำเทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งการบูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้กฎหมาย คณะผู้ศึกษา จึงขอเสนอ “การพัฒนา Mobile Application ด้วยระบบ smartphone with biometrics security monitoring system ภายใต้ชื่อ “J-SOCSAC” (JSOC for Society Awareness Control) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเฝ้าระวัง ติดตามตัว และประเมินพฤติกรรมผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษ ที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติมาตรการ

ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565” ซึ่งสอดคล้องกับหลักนิติธรรม (Rule of Law) ผ่านดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ของ World Justice Project (WJP) ในด้านการบังคับใช้กฎหมาย (Regulatory Enforcement) โดยให้มีการบังคับใช้กฎระเบียบอย่างมีประสิทธิภาพ

รายละเอียดการทำงาน คุณลักษณะฟีเจอร์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และกรอบระยะเวลาในการดำเนินการพัฒนาแอปพลิเคชัน มีดังต่อไปนี้

ระบบการทำงาน มีดังนี้

1. การลงทะเบียนยืนยันตัวตนด้วยข้อมูลดิจิทัล ด้วยระบบ face และ fingerprint recognition เชื่อมต่อผ่านแอปพลิเคชัน ThaiID ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
2. ข้อมูลประวัติการกระทำความผิดที่ผ่านมา เชื่อมต่อผ่านระบบ CRIMES ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
3. ข้อมูลประเภทของมาตรการที่ศาลสั่ง ตามมาตรา 22 เชื่อมต่อผ่านระบบ DXC ของกระทรวงยุติธรรม

คุณลักษณะของฟีเจอร์ (features) มีดังนี้

1. ระบบแจ้งเตือนวันรายงานตัวล่วงหน้า (Notification)
2. นัดหมายการรายงานตัวแบบ VDO call และ online check-in
3. ระบบ GPS ติดตามตำแหน่ง (GPS tracking)
4. ระบบยื่นคำร้องขอออกนอกพื้นที่เฝ้าระวัง
5. ระบบ chatbot สอบถามข้อมูลบริการตลอด 24 ชั่วโมง
6. ระบบแจ้งเตือนเมื่อผู้ถูกเฝ้าระวังละเมิดเงื่อนไข หรือเข้าใกล้พื้นที่เสี่ยง
7. ระบบช่องทางติดต่อกับที่ปรึกษาหรือนักจิตวิทยาเมื่อต้องการความช่วยเหลือ
8. แสดงใบรับรองผลการรักษาจากสถานพยาบาล ด้วยการถ่ายรูปแนบไฟล์ใบรับรองการรักษาได้แบบทันที
9. แสดงประวัติการรายงานตัวย้อนหลัง
10. โปรแกรมพื้นฟูออนไลน์ เช่น หลักสูตรการควบคุมอารมณ์ หรือการบำบัดการเสพติด
11. รายงานสถิติ ครอบครัวสถิติผู้รายงานตัว สถิติมาตรการที่ศาลสั่ง สถิติขอหาการกระทำความผิด เป็นต้น
12. สถานะข้อมูลผู้ใช้บริการ แบ่งโดยใช้เกณฑ์การปฏิบัติตามเงื่อนไข เป็น 3 ระดับ คือ สถานะต้องปรับปรุง (สีแดง), สถานะปานกลาง (สีเหลือง) และสถานะดีเยี่ยม (สีเขียว) ซึ่งการแบ่งสัณฐานวัดตามพฤติกรรมของผู้ถูกเฝ้าระวัง มีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

สีเขียว (สถานะดีเยี่ยม) พนักงานคุมประพฤติ จะประเมินให้สีเขียว เมื่อผู้ถูกเฝ้าระวังสามารถปฏิบัติตามมาตรการการเฝ้าระวังได้ครบถ้วนทุกข้อ รายงานตัวผ่านแอปพลิเคชันทุกครั้ง อาศัยอยู่ในบริเวณที่กำหนด ไม่ออกนอกเขตพื้นที่ หรือไม่เข้าใกล้ผู้เสียหาย พนักงานคุมประพฤติจะเสนอความเห็นให้คณะกรรมการฯ ยกเลิกมาตรการ หรือลดระยะเวลาการอยู่ในมาตรการก่อนระยะเวลาที่กำหนดไว้เดิม

สีเหลือง (สถานะปานกลาง) พนักงานคุมประพฤติ อาจจะประเมินให้สีเหลือง เมื่อผู้ถูกเฝ้าระวังไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่ศาลมีคำสั่ง เช่น การไม่รายงานตัวตามระยะเวลาที่กำหนด หรือที่นัดหมายไว้ มีพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจจะเข้าใกล้ผู้เสียหาย หรือออกนอกเขตพื้นที่ที่กำหนดเป็นครั้งคราว จากที่พบใน

ตำแหน่งโลเคชัน เป็นต้น พนักงานคุมประพฤติอาจเสนอให้เพิ่มมาตรการเฝ้าระวัง หรือระยะเวลาตามความเหมาะสม ซึ่งอาจให้อาสาสมัครคุมประพฤติ หรือ ประธานศูนย์ยุติธรรมชุมชนในพื้นที่ ลงพื้นที่ติดตามเฝ้าระวังสอดส่องเพิ่มเติม

สีแดง (สถานะต้องปรับปรุง) พนักงานคุมประพฤติ จะประเมินให้ผู้ถูกเฝ้าระวังต้องได้รับการเฝ้าระวังเป็นพิเศษด้วยสีแดง เมื่อผู้ถูกเฝ้าระวังขาดการรายงานตัว ขาดการติดต่อ แจ้งข้อมูลการปฏิบัติตามต่อเจ้าหน้าที่ มีพฤติการณ์รุนแรง ก้าวร้าว ก่อวนครอบครัวยุทธศาสตร์ให้ได้รับความเดือดร้อนรำคาญ โดยจะแอปพลิเคชันจะส่งข้อมูลไปยังตำรวจท้องที่และฝ่ายปกครอง เพื่อลงพื้นที่เฝ้าระวังและติดตามเป็นอย่างใกล้ชิด และพนักงานคุมประพฤติจะนำข้อมูลที่ได้รับ เสนอต่อคณะกรรมการฯ เพื่อเสนออัยการให้ความเห็นเสนอศาลพิจารณาสั่งเพิ่มมาตรการ หรือระยะเวลาเฝ้าระวังต่อไป

13. รางวัล (rewards) การประเมินพฤติกรรมผู้ถูกเฝ้าระวัง หรือการขยายไปยังผู้ถูกคุมความประพฤติในอนาคต เพื่อให้รางวัลเชิงบวก และจูงใจให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข โดยจะประเมินจากองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) การปฏิบัติตามเงื่อนไขมาตรการเฝ้าระวัง ว่าสามารถปฏิบัติได้หรือไม่
- 2) การรายงานตัวภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือตามนัดหมาย
- 3) การเป็นอาสาสมัคร หรือทำงานบริการสังคมเพิ่มเติม

ข้อดีและประโยชน์ มีดังนี้

1. เพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามและเฝ้าระวัง ช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถติดตามผู้ถูกเฝ้าระวังได้อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
2. แสดงข้อมูลพื้นที่การรายงานตัวผู้ถูกเฝ้าระวัง (heat map) และระดับความเสี่ยงของผู้ถูกเฝ้าระวัง เพื่อเข้าตรวจและป้องปรามเหตุได้อย่างรวดเร็ว และทันทั่วถึง
3. ลดจำนวนเจ้าหน้าที่ในการเฝ้าระวังและติดตาม (ลดระยะเวลาและขั้นตอนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่) ด้วยระบบอัตโนมัติ สามารถช่วยลดงานด้านเอกสารและการจัดการข้อมูล
4. สามารถลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายของหน่วยงาน
5. ผู้ถูกเฝ้าระวัง สามารถรายงานตัว การขออนอกพื้นที่ และส่งบันทึกผลประวัติการตรวจสอบสุขภาพจิตผ่านแอปพลิเคชันได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงง่าย
6. แสดงข้อมูลเชิงสถิติต่างๆ ที่สามารถนำเสนอรายงานสรุปผลต่อคณะกรรมการฯ ทราบแบบ real time
7. สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมและแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำได้ดีขึ้น
8. สามารถตอบสนองต่อสัญญาณเตือนภัยได้อย่างรวดเร็ว
9. มีระบบ rewards เป็นแรงจูงใจให้ผู้ถูกเฝ้าระวังปฏิบัติตามเงื่อนไข เช่น มีสัญลักษณ์ชมเชย ด้วยการกด Like หรือปรบมือ ทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการรายงานตัว เป็นต้น
10. สามารถบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
11. ช่วยลดการตีตรา และข้อกีดขวางของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน
12. ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม
13. ปัญหาอาชญากรรมในสังคมลดลง ทำให้สังคมสงบสุข และประเทศชาติมั่นคง

กรอบระยะเวลาการดำเนินงาน

เพื่อให้การพัฒนา J-SOCSAC application เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการบังคับใช้กฎหมาย ตาม พ.ร.บ. JSOC สามารถช่วยสนับสนุนเจ้าหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ติดตาม และประเมินพฤติกรรมผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษ ผ่านทางโทรศัพท์มือถือได้อย่างทันทั่วถึง สะดวก รวดเร็ว ผู้ถูกเฝ้าระวังเกิดความยำเกรงต่อกฎหมาย ส่งผลให้อัตราการกลับมากระทำความผิดลดลง ลดปัญหาอาชญากรรมในสังคม ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม และเกิดความสงบเรียบร้อยในชุมชนและสังคม โดยมีแนวทางในการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบ ภายในระยะเวลา 18 เดือน แบ่งเป็น 9 ขั้นตอนการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

การดำเนินงาน	เดือน																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1. วางแผนการพัฒนาระบบ และประชุมแนวทางการดำเนินงาน	↔																	
2. นำเสนอผู้บริหารให้ความเห็นชอบและอนุมัติการดำเนินงาน	●																	
3. ดำเนินการพัฒนาระบบ		↔																
4 ทดลองการใช้งานระบบกับกลุ่มตัวอย่าง				↔														
5 ประเมินผลการทดลองใช้งานกับกลุ่มตัวอย่าง						↔												
6 ปรับปรุงและพัฒนาระบบ เพื่อนำไปใช้งานกับกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด							↔											
7 นำระบบไปใช้ในการดำเนินงาน											↔							
8 ติดตามและประเมินผล											↔							
9 รายงานผลการดำเนินงาน																	↔	

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อให้มีนวัตกรรมที่ใช้เฝ้าระวัง ติดตาม และประเมินพฤติกรรมนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ ที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 ที่มีประสิทธิภาพ

7.2 เพื่อลดอัตราการกลับมากระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง

8. สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพมาตรการการเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 เป็นการศึกษาโดยการค้นคว้าข้อมูลเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง จากผลการวิเคราะห์สภาพของปัญหาในการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดในการปฏิบัติงานทั้งด้านบุคลากร ด้านระบบการจัดการ รวมทั้งด้านระเบียบและข้อกฎหมาย ประการสำคัญคือ การขาดเครื่องมือ เทคโนโลยี ที่ใช้สนับสนุนการดำเนินการ เพื่อยกระดับการดำเนินการมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การนำเทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งการบูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้กฎหมาย เป็นแนวทางการขับเคลื่อนสังคมในยุควิถีใหม่ เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทและเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี ทุกภาคส่วนเร่งสร้างและพัฒนาเครื่องมือสมัยใหม่ เพื่อ

สนับสนุนและรองรับการปฏิบัติงาน ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

การศึกษานี้ คณะผู้ศึกษา เสนอการพัฒนานวัตกรรม mobile application ภายใต้ชื่อ “J-SOCSAC” ซึ่งจะ เป็นแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงานในการเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำผิด ตาม พ.ร.บ. JSOC โดยแอปพลิเคชันนี้ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน หรือศูนย์ JSOC กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการเฝ้าระวัง ติดตาม และ ประเมินพฤติกรรมผู้กระทำผิดภายหลังพ้นโทษ ที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังตามมาตรา 22 ของ พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 โดยช่วยสนับสนุนการดำเนินงานตาม พ.ร.บ. ให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึง การบริการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

โดยในระยะแรก J-SOCSAC app จะถูกนำมาใช้กับผู้กระทำผิดภายหลังพ้นโทษ ที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้า ระวัง ตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ ความรุนแรง พ.ศ. 2565 จำนวน 1,844 ราย เพื่อเป็นเครื่องมือติดตามตัวและเฝ้าระวังแทนการใช้อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ชนิดกำไล EM (electronic monitoring)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายระหว่างการพัฒนาแอปพลิเคชัน J-SOCSAC กับการใช้กำไล EM พบว่าการพัฒนาแอปพลิเคชัน ในส่วนของค่าพัฒนาซอฟต์แวร์ เป็นค่าใช้จ่ายครั้งแรกที่ค่อนข้างสูง แต่สามารถ นำมาใช้งานได้กับผู้กระทำผิดจำนวนมากได้ ค่าบำรุงรักษาและอัปเดตระบบ จะมีค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง แต่โดยทั่วไปต่ำกว่าการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ค่าเซิร์ฟเวอร์และการจัดเก็บข้อมูล เป็นค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง แต่สามารถปรับ ขนาดได้ตามความต้องการ และค่าฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในการใช้ระบบใหม่ครั้งแรก ในส่วนของค่าใช้จ่ายการใช้ กำไล EM พบว่า ค่าอุปกรณ์ต่อหน่วยมีราคาค่อนข้างสูง มีค่าใช้จ่ายในบำรุงรักษา ซ่อมแซม เปลี่ยนอะไหล่และสอบ เทียบอย่างต่อเนื่อง และต้องซื้อใหม่เมื่อชำรุดหรือล้าสมัย การติดตั้งและถอดถอน จำเป็นต้องใช้บุคลากรเฉพาะทาง ในการดำเนินการ และมีระบบติดตาม ซึ่งต้องมีศูนย์ควบคุมและระบบซอฟต์แวร์เฉพาะ ต้นทุนเริ่มต้นของการ พัฒนาแอปพลิเคชันจะมีต้นทุนสูงกว่าในระยะแรก เนื่องจากเป็นค่าพัฒนาระบบ ส่วนกำไล EM มีต้นทุนต่ำกว่าใน ระยะแรก แต่จะเพิ่มขึ้นตามจำนวนผู้ใช้ เมื่อวิเคราะห์ต้นทุนระยะยาว พบว่า การพัฒนาแอปพลิเคชันมักจะต่ำกว่า เมื่อใช้งานในระยะยาวและมีผู้ใช้งานจำนวนมาก ส่วนการใช้กำไล EM มีต้นทุนระยะยาวที่สูงกว่าจากการบำรุงรักษา ดูแลอุปกรณ์จำนวนมาก ในส่วนของความยืดหยุ่น แอปพลิเคชันสามารถปรับปรุงและเพิ่มฟีเจอร์ได้ง่ายกว่าอุปกรณ์ กำไล EM ซึ่งพบว่า มีข้อจำกัดด้านฮาร์ดแวร์ การอัปเดตซอฟต์แวร์ ซึ่งอาจต้องเปลี่ยนอุปกรณ์ใหม่ทั้งหมด นอกจากนี้แอปพลิเคชันสามารถใช้งานได้กับผู้กระทำผิดจำนวนมากโดยไม่ต้องลงทุนเพิ่ม ต่างจากการใช้กำไล EM ที่ ต้องลงทุนซื้ออุปกรณ์เพิ่มตามจำนวนผู้ใช้งาน แม้ว่าการพัฒนาแอปพลิเคชันอาจมีค่าใช้จ่ายเริ่มต้นที่สูง แต่ในระยะ ยาวและสำหรับการใช้งานกับผู้กระทำผิดจำนวนมาก มักจะมีความคุ้มค่ามากกว่าการใช้กำไล EM อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจเลือกใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ด้วย เช่น ความรุนแรงของการกระทำผิด ความเสี่ยงในการหลบหนี และนโยบายของแต่ละประเทศ เป็นต้น

ในส่วนของการเปรียบเทียบงบประมาณ พบว่า การเช่าอุปกรณ์กำไร EM มีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ประมาณ 70-80 ล้านบาทต่อปีงบประมาณ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ งบประมาณที่ใช้สามารถแบ่งค่าใช้จ่ายออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

- 1) ค่าโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่รองรับแอปพลิเคชัน ราคาเริ่มต้น 1,500 บาทขึ้นไป
- 2) ค่าเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ แบบเติมเงิน เริ่มต้น 100 บาทต่อครั้ง

จะเห็นได้ว่า งบประมาณที่ต้องลงทุนกับอุปกรณ์กำไร EM มีราคาที่สูงกว่างบประมาณในการพัฒนาแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ

ซึ่งแอปพลิเคชัน J-SOCSAC นี้จะกำหนดให้ใช้ทันทีที่ผู้ถูกเฝ้าระวังพ้นโทษ และเข้ารายงานตัวที่สำนักงานคุมประพฤติในพื้นที่ เจ้าพนักงานคุมประพฤติจะให้ผู้ถูกเฝ้าระวังดาวน์โหลดแอปพลิเคชันดังกล่าวลงในโทรศัพท์มือถือ และลงทะเบียนยืนยันตัวตนด้วยข้อมูลดิจิทัล biometric data ประกอบด้วย ข้อมูลภาพถ่ายใบหน้า (face recognition) และข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือ (fingerprint) เพื่อยืนยันเอกลักษณ์บุคคล ป้องกันการปลอมแปลงและสวมรอย โดยเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบ ThaiID ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อเป็นการเปิดระบบการติดตามตัวของผู้ใช้บริการ โดยแอปพลิเคชันนี้ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของพนักงานคุมประพฤติ ให้สามารถติดตามตำแหน่ง และเฝ้าระวังพฤติกรรมของผู้ถูกเฝ้าระวังได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา อีกทั้งยังสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเพื่อรายงานผู้บังคับบัญชาได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ ยังสามารถนำข้อมูลมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการประเมินพฤติกรรมของผู้ถูกเฝ้าระวัง ประกอบการพิจารณาลดหรือขยายระยะเวลา หรือยกเลิกมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษได้อีกด้วย

นอกจากเจ้าพนักงานคุมประพฤติจะได้ประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชันนี้แล้ว ผู้ถูกเฝ้าระวัง ยังสามารถได้สิทธิประโยชน์ในการปฏิบัติตามเงื่อนไขการรายงานตัวผ่านแอปพลิเคชันนี้ได้ โดยสามารถแสดงประวัติการรายงานตัวย้อนหลังได้ มีระบบแจ้งเตือนการรายงานตัว และระบบยืนยันการรายงานตัวแบบ Online check-in โดยไม่ต้องเดินทางไปรายงานตัวที่สำนักงานคุมประพฤติในพื้นที่ ทำให้ลดภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้ นอกจากนี้ ผู้ถูกเฝ้าระวังสามารถตรวจสอบสถานะของตนเองได้ หากผู้ถูกเฝ้าระวังสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ระบบจะมีรางวัลให้ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ถูกเฝ้าระวังให้ประพฤติตนและปฏิบัติตามกฎหมาย และตามครรลองคลองธรรม ลดอัตราการกระทำความผิดซ้ำในชุมชนและสังคม ประชาชนรู้สึกปลอดภัย และเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้เหยื่อ หรือประชาชนทั่วไป สามารถเข้าถึงบริการของแอปพลิเคชันนี้ได้ โดยสามารถตรวจสอบข้อมูลความปลอดภัยจากผู้ถูกเฝ้าระวัง หรือผู้มีความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำในพื้นที่หรือชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ได้ เป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับชุมชนและสังคม

โดยสรุป นวัตกรรมการพัฒนาแอปพลิเคชัน J-SOCSAC เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพมาตรการเฝ้าระวังและติดตามนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ ที่กำหนดให้ใช้มาตรการเฝ้าระวัง ตามมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 ด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้นับสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีจำนวนไม่เพียงพอ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว ทันท่วงที มีข้อมูลที่เป็นพยานหลักฐานประจักษ์ชัดในการนำมาใช้ประกอบการพิจารณาประเมินพฤติกรรมของผู้ถูกเฝ้าระวัง อีกทั้งยังช่วยลดการตีตรา และข้อกั่วงวลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อปรับมาใช้มาตรการในการรายงานตัวผ่านแอปพลิเคชัน โดยไม่ต้องใช้กำไร EM

เป็นการยกระดับการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้ศึกษา เล็งเห็นถึงประโยชน์ของการพัฒนาแอปพลิเคชัน J-SOCSAC เพื่อเป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพมาตรการการเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำผิด ตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 ซึ่งแอปพลิเคชัน J-SOCSAC อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน หรือศูนย์ JSOC กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ในการนี้ เพื่อให้การขับเคลื่อนการใช้แอปพลิเคชันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทัวถึง และเป็นรูปธรรม ควรมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น ศูนย์คุมประพฤติ ภาคประชาชน และศูนย์ยุติธรรมชุมชน ในการประชาสัมพันธ์ถึงข้อดี และประโยชน์ของการใช้แอปพลิเคชันนี้ ในการสนับสนุนการดำเนินงานตาม พ.ร.บ. JSOC

ทั้งนี้ ภายหลังจากทดลองนำร่องการใช้งานในกลุ่มผู้ถูกเฝ้าระวังใน 13 มาตรการของ พรบ. JSOC แล้ว จะต้องทำการประเมินประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน พิจารณาข้อดีข้อเสีย จุดที่ต้องปรับปรุง เพื่อขยายผลไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายผู้ถูกคุมความประพฤติในคดีอื่นๆ หรือกลุ่มผู้ได้รับการปล่อยพักการลงโทษ หรือกรณีปล่อยลดวันต้องโทษ โดยคาดว่าจะช่วยลดปัญหาด้านการขาดแคลนเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะพนักงานคุมประพฤติ ที่มีอัตรากำลังเพียง 1,936 คน แต่มีหน้าที่โดยตรงในการสืบเสาะ สอดส่อง เฝ้าระวังผู้กระทำผิด ที่มีถึง 400,000 คดี

ในส่วนของการบูรณาการข้อมูล เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเชื่อมประสานบูรณาการข้อมูลร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานที่กำกับดูแลข้อมูลหลักของประชากรอย่างกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย มีข้อมูลถูกต้องตรงกัน และการส่งต่อข้อมูลผู้ถูกเฝ้าระวังเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถเข้าถึงค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ทันทต่อการบริหารจัดการสถานการณ์เฝ้าระวัง ที่อาจเป็นเหตุการณ์ฉุกเฉินที่มีผู้ถูกเฝ้าระวังกำลังก่อเหตุได้ ตลอดจนการเชื่อมประสานข้อมูลกับ กระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้มีข้อมูลด้านการแพทย์ ทั้งสภาพปัญหาทางร่างกาย และทางจิตใจของผู้ถูกเฝ้าระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลการใช้สารเสพติด และการรักษาทางจิตเวช ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประกอบการพิจารณาเสนอมาตรการที่เหมาะสมเฉพาะรายต่อไป

9. บรรณานุกรม

1. อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม, “สถิติการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในประเทศไทย”, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2567, <http://www.nathee-chitsawang.com/>
2. กรมราชทัณฑ์, “ฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ”, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2567, <http://www.correct.go.th/recstats/>
3. ภาณุวัฒน์ มีเพียร และบุญเหลือ บุปผามาลา. (2022). ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(3), 17-32.
4. ธนากร ถิธิปริวัตร และธাত্রี มหันตรัตน์. (2023). แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มพระนครศรีอยุธยา. วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 4(2), 154-163.

5. สำนักงานกิจการยุติธรรม, “กฎหมายใหม่ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง”, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2567, <https://www.oja.go.th/svcp/>
6. พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565. (2565, 25 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139 ตอนที่ 66 ก. หน้า 6-21.
7. Cohen, Lawrence E., and Marcus Felson. "Social change and crime rate trends: A routine activity approach (1979)." In *Classics in environmental criminology*, pp. 203-232. Routledge, 2010.
8. ศรีวราห์ รัชสิพรหมณกุล และชยพล ฉัตรชัยเดช. (2558). *การป้องกันอาชญากรรมเชิงรุก โดยทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Proactive Crime Prevention by Crime Triangle Theory)*. กรุงเทพฯ: กองบัญชาการตำรวจนครบาล
9. สุขุม อรุณจิต. (2016). ปัจจัยการเกิดอาชญากรรมทางเพศและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมทางเพศตามทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม. *วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์*, 2 (1), 23-34.
10. สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, “ระบบ Digital ID ของกรมการปกครองในแอปพลิเคชัน ThaiD”, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2567, <https://www.bora.dopa.go.th/app-thaid/>
11. สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, *การใช้งานระบบสารสนเทศข้อมูลอาชญากรรมสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (CRIMES)*, คู่มืออบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่ปราบปราม; ฉบับปรับปรุงวันที่ 9 กันยายน 2559
12. ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม, “DATA EXCHANGE CENTER : DXC”, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2567, <https://www.dxc.go.th/>
13. รองศาสตราจารย์ ดร. ปวีศร เลิศธรรมเทวี. (2024). การประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565. *นิตยสารบทบัญญัติ*, 80(2), 10-44.
14. Kofman, Ava (2019). "Digital Jail: How Electronic Monitoring Drives Defendants into Debt". ProPublica. Retrieved 2020-05-20
15. American Probation and Parole Association, "Leveraging the Power of Smartphone Applications to Enhance Community Supervision". April 7, 2020.

10. คณะผู้ศึกษา

นายครรชิต ควรพิบูลย์	วิศวกรชำนาญการพิเศษ สำนักพัฒนาน้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ช่วยปฏิบัติราชการ คณะทำงานวิชาการของรองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ
นายเชษฐา ติชาวัน	วิศวกรชำนาญการพิเศษ สำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดสกลนคร สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
นางสาวปิยะฉัตร สำเร็จกาญจนกิจ	ผู้จัดการด้านยุทธศาสตร์และแผน สำนักยุทธศาสตร์และแผน สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
นายพุทธิอาจ หงส์ชูเวช	เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญการพิเศษ หัวหน้าสถานีดับเพลิงและกู้ภัยบางรัก กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย 2 สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร
นางสาวแพรว ศุภจริยาวัตร	นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมีกองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
นายวงศกร นราธาวา	ผู้อำนวยการกองมาตรฐานคนประจำเรือ กองมาตรฐานคนประจำเรือ กรมเจ้าท่า
นางสาวนภัสชา สอาดเอี่ยม	นักทัศนวิทยาชำนาญการพิเศษ เรือนจำกลางนครปฐม ช่วยราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมคุมประพฤติ
พันตำรวจโท อนิรุทธ์ ภัทรวิวัฒน์	นายเวร (สบ3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
นายอนุศักดิ์ ค้วนสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่ศาลปกครองชำนาญการพิเศษ สำนักงานศาลปกครอง
นายอรรณพ กันทะวงศ์	หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 2 (นักวิชาการสิทธิมนุษยชน ชำนาญการพิเศษ) สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 1 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นายอังกร จิรกิตยางกูร	ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมาย บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด (มหาชน)

ภาคผนวก

สำนักงานกิจการยุติธรรม

อธิบดีกรมคุมประพฤติ

รับที่ 3225

วันที่ 15 ต.ค. 2564

เวลา 13.38 น.

บันทึกข้อความ

กรมคุมประพฤติ

รับที่ 10424

วันที่ 15 ต.ค. 2564

เวลา 09.45 น.

ส่วนราชการ สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม โทร ๐ ๒๑๔๑ ๓๗๖๐ (โซเซิตา)

ที่ ยธ ๐๙๐๓/๑๕๘๕

วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

สำนักงานอัยการสูงสุด

รับที่ 13118

วันที่ 15 ต.ค. 2564

เวลา 09.54 น.

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลประกอบการจัดทำรายงานวิชาการในหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรม
ระดับกลาง รุ่นที่ ๑๙

เรียน อธิบดีกรมคุมประพฤติ

ด้วยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้จัดโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรม
ระดับกลาง รุ่นที่ ๑๙ (ยธก.๑๙) ระหว่างวันที่ ๒ กรกฎาคม ถึงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ ณ วิทยาลัยกิจการ
ยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม และรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบ Cisco Webex Meetings โดยกำหนดให้
ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดทำรายงานวิชาการในหัวข้อ หลักนิติธรรมกับนวัตกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรม
โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอภิปรายประเด็นสำคัญในสังคมที่สนใจ และถอดบทเรียนเป็นรายงานวิชาการพร้อม
นำเสนอผลงานในรูปแบบ One Concept Paper รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

ในการนี้ มีกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมสนใจอภิปรายในประเด็น “การเพิ่มประสิทธิภาพ
มาตรการการเฝ้าระวังและติดตามผู้กระทำผิด ตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ
ในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕” จึงขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่เกี่ยวข้อง
รายละเอียดตามเอกสารแนบ โดยมอบหมายให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ราย นางสาวนภัสชา สอาดเอี่ยม ตำแหน่ง
นักทัณฑวิทยาชำนาญการพิเศษ สังกัดกรมราชทัณฑ์ ช่วยราชการกรมคุมประพฤติ หมายเลขโทรศัพท์
๐๘ ๕๒๐๗ ๓๑๓๙ เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายสายชล ยิ่งรอด)

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ปฏิบัติราชการแทน

ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

- อนุญาต
- มอช กอช. ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

เรียน อธิบดีกรมคุมประพฤติ
เพื่อโปรดพิจารณา มอบ กอช. ดำเนินการ.
แฉะ:อนุญาตให้ข้อมูลผู้ศึกษาอบรม

(นายเรืองศักดิ์ สุวารี)

อธิบดีกรมคุมประพฤติ

15 ต.ค. 2567.

(นางสาวเบญจวรรณ ผลประเสริฐ)

เลขานุการกรม

๑๕ ต.ค. ๒๕๖๗

รายชื่อสมาชิก กลุ่ม ๒ กาสะลอง
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๙ (ยธก.๑๙)
ระหว่างวันที่ ๒ กรกฎาคม - ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗
การฝึกอบรมรูปแบบผสมผสาน ณ วิทยาลัยกิจการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
และรูปแบบออนไลน์ ผ่านระบบ Cisco Webex Meetings

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง - สังกัด
๑	นายครรชิต วรรณพิบูลย์	วิศวกรชำนาญการพิเศษ สำนักพัฒนาน้ำบาดาล กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ช่วยปฏิบัติราชการ คณะทำงานวิชาการของรองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ
๒	นายเชษฐา ตีชาวัน	วิศวกรชำนาญการพิเศษ สำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดสกลนคร สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
๓	นางสาวปิยะฉัตร สำเร็จกาญจนกิจ	ผู้จัดการด้านยุทธศาสตร์และแผน สำนักยุทธศาสตร์และแผน สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
๔	นายพุทธิอาจ หงษ์ชูเวช	เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญการพิเศษ หัวหน้าสถานีดับเพลิงและกู้ภัยบางรัก กองปฏิบัติการดับเพลิงและกู้ภัย ๒ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร
๕	นางสาวแพรว ศุภจริยาวัตร	นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มตรวจพิสูจน์ทางเคมี กองตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
๖	นายวงศกร นราธาวา	ผู้อำนวยการกองมาตรฐานคนประจำเรือ กองมาตรฐานคนประจำเรือ กรมเจ้าท่า
๗	นางสาวนภัสชา สอาดเยี่ยม	นักทัศนวิทยาชำนาญการพิเศษ เรือนจำกลางนครปฐม ช่วยราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมคุมประพฤติ
๘	พันตำรวจโท อนิรุทธิ์ ภัทรวิวัฒน์	นายเวร (สบ๓) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๙	นายอนุศักดิ์ ค้วนสมบูรณ์	เจ้าหน้าที่ศาลปกครองชำนาญการพิเศษ สำนักงานศาลปกครอง
๑๐	นายอรรถพล กันทะวงศ์	หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๒ (นักวิชาการสิทธิมนุษยชนชำนาญการพิเศษ) สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๑ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๑	นายอังกร จิรกิตยางกูร	ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมาย บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด (มหาชน)

ข้อมูลและสถิติที่เกี่ยวข้องกับ

“พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการทำคามผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕”

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๑๙ (ยธก.๑๙) ขอความอนุเคราะห์ ดังนี้

๑. จำนวนผู้กระทำผิดที่กรมราชทัณฑ์ส่งเข้ารับการพิจารณาเข้าสู่มาตรการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว
๒. จำนวนผู้กระทำผิดที่คณะกรรมการป้องกันการทำคามผิดซ้ำเสนอรายงานและความเห็นต่อพนักงานอัยการเพื่อให้ยื่นคำร้องต่อศาล และศาลมีคำสั่งให้เข้าสู่มาตรการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว
๓. จำนวนผู้กระทำผิดที่ศาลมีคำสั่งให้เข้าสู่มาตรการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว
๔. จำนวนผู้กระทำผิดตามข้อ ๓ และกลับมากระทำผิดซ้ำในคดีเดิม
๕. ปัจจัยการกลับมากระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดตามข้อ ๔

โดยข้อมูลตามข้อ ๑ - ๔ โปรดจำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพก่อนต้องโทษ